

PORIN KAUPUNKI

MAAHANMUUTTAJIEN
KOTOUTTAMISOHJELMA

SISÄLLYSLUETTELO

Sivu

JOHDANTO	1
1. KOTOUTTAMISOHJELMAN LÄHTÖKOHDAT	2
2. MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTUMISEN TUKEMINEN	3
2.1. Maahanmuuton alkuvaiheen tukitoimet	3
2.1.1. Maahanmuuttajien vastaanotto.....	3
2.1.2. Kotoutumissuunnitelma ja kotoutumistuki	3
2.1.3. Tulkkaus- ja käännöspalvelut.....	4
2.2. Työllistymisen edistäminen	5
2.2.1. Maahanmuuttajien työllisyystilanne.....	5
2.2.2. Porin työvoimatoimiston tarjoamat palvelut.....	5
2.2.3. Porin kaupungin työllistämistoimet.....	6
2.2.4. Järjestöjen työllistämistoimet.....	7
2.2.5. Muiden tahojen työllistämistoimet	7
2.2.6. Yrittäjyys	7
2.3. Asuminen	7
2.3.1. Yleistä	7
2.3.2. Tarjottavat palvelut.....	8
2.3.3. Kehittämistavoitteet.....	8
2.4. Opetus	8
Yleissivistävä opetus	8
2.4.1. Yleistä	8
2.4.2. Tarjottavat palvelut.....	9
Porin Aikuiskoulutuskeskus	9
Satakunnan ammattikorkeakoulu	10
Diakonia-ammattikorkeakoulu - Porin yksikkö	11
Porin ammattiopistot (Metsäopisto, Palveluopisto ja Tekniikkaopisto)	11
Otsolan kansalaisopisto	12
Työväenopisto	12
Oppisopimuskoulutus	13
2.5. Sosiaalipalvelut	13
2.5.1. Yleistä	13
2.5.2. Tarjottavat palvelut.....	13
2.5.2.1. Yksilökohtainen kotouttaminen	13
2.5.2.2. Ryhmäkohtainen kotouttaminen.....	13
2.5.2.3. Lasten päivähoito.....	14
2.5.2.4. Vanhustenhuolto.....	14
2.5.2.5. Kotipalvelu	14
2.5.2.6. Vammaishuolto	14
2.5.3. Kehittämistavoitteet.....	15
2.6. Terveyspalvelut	15
2.6.1. Yleistä	15
2.6.2. Tarjottavat palvelut.....	16
2.6.3. Kehittämistavoitteet.....	16

2.7. Kulttuuri ja vapaa-aika.....	17
2.7.1. Yleistä	17
2.7.2. Kehittämistavoitteet.....	17
2.7.3. Kulttuuritoimi.....	17
2.7.4. Kaupunginkirjasto	18
2.7.5. Vapaa-aikavirasto	18
2.8. Kansaneläkelaitos.....	18
2.8.1. Yleistä	18
2.8.2. Tarjottavat palvelut.....	19
2.8.3. Kehittämistavoitteet.....	19
2.9. Porin evankelis-luterilaiset seurakunnat	19
2.9.1. Yleistä	19
2.9.2. Tarjottavat palvelut.....	19
2.9.3. Kehittämistavoitteet.....	20
2.10. Järjestöjen toiminta	20
2.10.1. Yleistä	20
2.10.2. Tarjottavat palvelut.....	20
2.10.3. Kehittämistavoitteet.....	21
2.11. Suvaitsevaisuuden edistäminen	21
2.11.1. Maahanmuuttajiin kohdistuvan syrjinnän ehkäiseminen.....	21
2.11.2. Muu suvaitsevaisuutta edistävä toiminta	22
2.12. Voimavarat.....	22
3 KOTOUTTAMISOHJELMAN SEURANTA	23
LÄHDEAINEISTOA.....	23

JOHDANTO

Maahanmuuttajien kotouttamisohjelma on lakisääteinen asiakirja, joka sisältää suunnitelman tavoitteista, toimenpiteistä ja voimavaroista sekä yhteistyöstä maahanmuuttajien kotouttamisessa. Kotouttamisohjelma on laadittu Porin kaupungin, Satakunnan TE-keskuksen, Kansaneläkelaitoksen Porin toimiston ja järjestöjen yhteistyönä.

Porissa asuu noin 650 ulkomaan kansalaista, joista noin 290 on inkeriläisiä paluumuuttajia. Venäjää äidinkielenään puhuvia on Porissa noin 330 henkilöä. Toiseksi yleisin maahanmuuttajien äidinkieli on viro, jota puhuu noin 80 henkilöä.

Kotouttamisohjelman tavoitteena on omalta osaltaan edistää maahanmuuttajien osallistumista tasavertaisina yhteiskunnan taloudelliseen, poliittiseen ja sosiaaliseen elämään. Maahanmuuton alkuvaiheen tukitoimilla voi olla ratkaiseva merkitys sille, että maahanmuuttajat saavat riittävät valmiudet toimia suomalaisessa yhteiskunnassa. Niihin kuuluvat olennaisena osana tiedot perusoikeuksista, velvollisuuksista ja työelämästä. Riittävän kielitaidon hankkiminen on myös tärkeitä työllistymisen ja opintojen kannalta. Sosiaali-, terveys- ja koulutuspalvelujen avulla voidaan merkittävästi edistää maahanmuuttajien integroitumista ja selviytymistä uusissa olosuhteissa. Kaikissa tapauksissa on tärkeitä, että maahanmuuttajat voivat säilyttää kosketuksen omaan kieleensä ja kulttuuriinsa. Maahanmuuttajien omilla järjestöillä, Porissa toimivilla kansainvälisillä ystävyysseuroilla ja -järjestöillä sekä muilla kansalais- ja vapaaehtoisjärjestöillä on merkittävä asema ja runsaasti tehtäviä kotoutumisen edistämässä.

Kunnan hyväksymä kotouttamisohjelma on edellytyksenä sille, että kunta voi saada korvauksia entisen Neuvostoliiton alueelta Suomeen muuttaneiden kotoutumistuki- tai toimeentulotukikustannuksiin.

Pakolaisten vastaanottamisesta kunnalle aiheutuvat kustannukset korvataan ainoastaan siinä tapauksessa, että kunnalla on sopimus työvoima- ja elinkeinokeskuksen kanssa pakolaisten vastaanottamisesta.

1. KOTOUTTAMISOHJELMAN LÄHTÖKOHDAT

Laki ja asetus maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta tulivat voimaan 1.5.1999. Säädösten toimeenpano kuuluu työministeriölle ja sen alaisille työviranomaisille sekä kunnille.

Lain tavoitteena on edistää maahanmuuttajien kotoutumista, tasa-arvoa ja valinnan vapautta. Tavoitteisiin pyritään maahanmuuttajien tarpeita vastaavilla sellaisilla toimenpiteillä, jotka tukevat yhteiskunnassa tarvittavien keskeisten tietojen ja taitojen saavuttamista. Laki koskee henkilöitä, joilla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa pysyvästi asuvina. Maahanmuuttajien lisäksi lain piiriin voivat kuulua esimerkiksi ulkomailta Suomeen palaavat Suomen kansalaiset, mikäli he ovat laissa säädettyjen kotouttamistoimenpiteiden tarpeessa.

Kotouttamisella tarkoitetaan viranomaisten järjestämiä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja voimavaroja. **Kotoutumisella** tarkoitetaan maahanmuuttajien yksilöllistä kehitystä tavoitteena osallistua työelämään ja yhteiskunnan toimintaan samalla omaa kieltään ja kulttuuriaan säilyttäen.

Lain mukaan kunnan tulee laatia kotouttamisohjelma yhteistyössä työvoimaviranomaisten ja muiden viranomaisten sekä Kansaneläkelaitoksen kanssa. Ohjelma sisältää suunnitelman tavoitteista, toimenpiteistä, voimavaroista sekä yhteistyöstä maahanmuuttajien kotouttamisessa.

Kotouttamisohjelman tavoitteena on turvata se, että maahanmuuttajat saavat perustiedot suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta: perusoikeuksista, velvollisuuksista ja työelämästä. Kotouttamisohjelmassa myös esitetään, miten maahanmuuttajat voivat saada kielitaidon, jonka perusteella he voivat työllistyä tai jatkaa opintojaan. Tavoitteena on, että maahanmuuttajat osallistuvat tasavertaisina yhteiskunnan taloudelliseen, poliittiseen ja sosiaaliseen elämään.

Kotouttamisohjelmaan liittyy kunnan ja työvoima- ja elinkeinokeskuksen sopimus perusteista, joilla kotoutumista edistäviä toimenpiteitä voidaan rinnastaa työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin. Ko. sopimus laaditaan kevään 2000 kuluessa Satakunnan TE-keskuksen ja Porin kaupungin sosiaalikeskuksen yhteistyönä. Sopimukseen kirjataan ne konkreettiset maahanmuuttajien työllistymistä edistävät toimenpiteet, joita kunnassa voidaan järjestää työvoimaviranomaisten ja kunnan yhteistyönä.

Porin kaupunginhallitus on kokouksessaan 17.5.1999 päättänyt asettaa työryhmän valmistelemaan maahanmuuttajien kotouttamisohjelmaa. Työryhmään päätettiin kutsua Satakunnan TE-keskuksen, Porin työvoimatoimiston, Kansaneläkelaitoksen ja Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen edustajat sekä kaupungin edustajat maahanmuuttajien palvelujen järjestämisen kannalta keskeisimmiltä hallinnonaloilta.

Sosiaali- ja terveystoimen apulaiskaupunginjohtaja Aulis Laaksonen nimesi työryhmän jäsenet 3.6.1999. Työryhmän puheenjohtajaksi nimettiin suunnittelupäällikkö Harri Peltoniemi kaupunginkansliasta. Työryhmän muina jäseninä toimivat toiminnanohjaaja Hajnalka Haraszi Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksestä, johtava työvoimaneuvoja Ritva Kaijo Porin työvoimatoimistosta, toimistopäällikkö Pirjo Koppinen Porin asuntotoimistosta, suunnittelija Ulla Kuusisto Satakunnan TE-keskuksesta, terveyskeskuslääkäri Marketta Matikainen Porin terveyskeskuksesta, paikallisjohtaja Eero Vatanen Kansaneläkelaitoksen Porin toimistosta, kanslisti Marja Oja Porin koulutusvirastosta ja osastopäällikkö Jarmo Viljanen Porin sosiaalikeskuksesta. Työryhmän sihteerinä on toiminut toimistonhoitaja Päivi Rantanen Porin sosiaalikeskuksesta.

Työryhmä kokoontui kuusi kertaa. Se järjesti kotouttamisohjelman laatimista koskevan tiedotus- ja neuvottelutilaisuuden Porin kaupungintalolla 8.9.1999. Järjestöjen osuutta maahanmuuttajien kotoutumisen tukemisessa käsiteltiin 3.11.1999 järjestetyssä tilaisuudessa.

2. MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTUMISEN TUKEMINEN

2.1. Maahanmuuton alkuvaiheen tukitoimet

2.1.1. Maahanmuuttajien vastaanotto

TE-keskus on julkaissut suomen- ja venäjänkielisen oppaan kaupungin tarjoamista palveluista. Esitteessä kerrotaan eri virastojen ja maahanmuuttajille olennaisten järjestöjen toimialaan kuuluvista palveluista.

Vastaanottovaiheen ongelmatilanteissa kaupungin virastot ohjaavat maahanmuuttajat Satakunnan Monikulttuuriyhdistykseen. Järjestöllä on yhdistelmätuella palkattu kieliavustaja ja maahanmuuttajien äidinkieltä puhuvia vapaaehtoisia avustajia ja tulkkeja. Yhdistys auttaa lomakkeiden täyttämässä, neuvoo kieliongelmissa ja ohjaa oikeiden viranomaisten luo. Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen ylläpitämä kansainvälinen toimintakeskus on myös tukihenkilö- ja neuvontapiste. Tarpeen mukaan yhdistys järjestää tiedotustilaisuuksia ulkomaalaisia koskevista, lakeihin ja säädöksiin liittyvistä arkiselviämistä.

Diakonia-ammattikorkeakoulun kansainvälisen jakson oppilaat ovat vuodesta 1997 lähtien toimineet Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen maahanmuuttajaperheiden avustajina 2-7 viikon pituisina jaksoina. He auttavat ulkomaalaisia arkipäivän asioinneissa, lastenhoidossa ja Suomen tapoihin perehdyttämisessä.

SPR:n Porin osaston kansainväliset tutorit toimivat paikkakunnalle saapuvien ulkomaalaisten perheiden apuna päivittäisissä askareissa.

SDNL:n Satakunnan piirijärjestön maahanmuuttajajaosto auttaa lähinnä venäläisiä maahanmuuttajia.

Kehittämistavoitteet

Maahanmuuttajaopas tulisi julkaista venäjän kielen lisäksi myös englanniksi ja ranskaksi. Esitteiden lisäksi virastoihin tarvitaan maahanmuuttajataustaisia opastajia, joille olisi eduksi asiointitulkkiopetus.

Projektirahoituksen turvin Satakunnan Monikulttuuriyhdistys suunnittelee uusille maahanmuuttajille omalla äidinkielellä kahden viikon mittaisia alkuinfokoulutuksia, joissa käsitellään Suomea koskevia perusasioita, mm. perusturvaa, koulutus-, sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmää sekä annetaan myös omalla äidinkielellä muuta tietoa ja opastusta siitä, miten tulee toimia maahanmuuton jälkeen. Nykyisin nämä tiedot annetaan pitkän odotuksen jälkeen vasta työvoimakoulutuksessa.

Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksellä on maahanmuuttajien kanssa työskentelyssä jo kokeneita erimaalaisia vetäjiä. He ovat oppineet maahanmuuttajien ongelmista sopeutumisprosessin eri vaiheissa oman kokemuksen kautta. Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksessä on myös eri maiden ja kansallisuuksien edustajista valmis verkosto vakavan syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Tulevassa projektissa Diakonia-ammattikorkeakoulun osuus olisi jo toimivan perheavustamisen lisäksi mm. kartoitus ja tutkimustyö maahantulon ensivaiheen ongelmien selvittämiseksi.

2.1.2. Kotoutumissuunnitelma ja kotoutumistuki

Kotouttamislain mukaan työvoimatoimistossa työnhakijana olevalla tai toimeentulotukea saavalla maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan kolmen vuoden ajan ensimmäiseen kotikuntaan merkitsemisestä. Kotoutumisen ajalta maahanmuuttajan toimeentulo turvataan

kotoutumistukena maksettavana toimeentulotukena tai työmarkkinatukena. Henkilökohtaisen kotoutumissuunnitelman laatiminen on edellytyksenä kotoutumistuen saamiselle.

Kotoutumissuunnitelmassa sovitaan kunnan ja työvoimatoimiston kesken toimenpiteistä, jotka tukevat maahanmuuttajaa ja hänen perhettään yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavien tietojen ja taitojen hankkimisessa.

Kotoutumissuunnitelma sisältää työvoimatoimiston päätöksen siitä, mitkä suunnitelman toimenpiteet oikeuttavat työmarkkinatukeen ilman taloudellista tarveharkintaa. Työvoimatoimiston ja kunnan yhteistyön on oltava tiivistä sekä kotoutumissuunnitelmia laadittaessa että niiden toteutumista seurattaessa.

Porissa työvoimatoimiston ja sosiaalikeskuksen yhteistyöstä on sovittu. Kotoutumissuunnitelmat laaditaan sosiaalikeskuksen ja työvoimatoimiston edustajan sekä asiakkaan kanssa yhteistyössä. Samassa yhteydessä sovitaan myös suunnitelman seurannasta.

Tämän ohjelman liitteenä on Porin kaupungin ja Satakunnan TE-keskuksen välinen kotouttamisasetuksessa (511/1999) säädetty sopimus yleisistä periaatteista kotoutumista edistävän toimenpiteen rinnastamisesta työvoimapolitiiseen toimenpiteeseen.

Satakunnan Monikulttuuriyhdistys järjestää vuodesta 1997 lähtien kolmitasoista suomen kielen opetusta.

SPR, TSL ja Porin Interseura järjestävät suomen kielen intensiivikurssin. Kurssi on maksullinen.

MLL:n Satakunnan piiri järjestää vuodesta 1997 alkaen neuvontaa esim. sosiaaliturva-asioissa, lastenkasvatuksessa ja parisuhdeongelmissa. Kansainväliset perheleirit pidetään keväisin ja syksyisin SPR:n kanssa yhteistyössä.

Satakunnan Monikulttuuriyhdistys tarjoaa keskustelevaa neuvontaa vaikeissa elämäntilanteissa, perhe- ja muissa kriiseissä myös venäjän kielellä.

SPR:n Porin osaston ystävätoiminnassa vapaaehtoiset käyvät säännöllisesti ystävän luona. Tapaamiset sovitaan etukäteen. Kuukausittain järjestetään ilta, jonka aiheet vaihtelevat rentoutumisesta tiedon jakamiseen. Osasto järjestää tarvittaessa myös tiettyyn aiheeseen enemmän painottuneet kurssit, esim. kansainvälisen tutor-kurssin ja maahanmuuttajien tukihenkilökurssin.

Toiminnan kehittämiseksi

Yhteiskuntaan sopeutumisen auttamiseksi Arkielämän taidot -kurssin suunnittelevat Satakunnan Martat ry ja Otsolan kansalaisopisto. Kurssin teemana olisi mm. kodinhoito, ruoanlaitto, käsityö ja askartelu. Kurssit olisivat maksullisia.

2.1.3. Tulkkaus- ja käännöspalvelut

Tulkkaus- ja käännöspalvelut ovat suomea ja ruotsia taitamattomille maahanmuuttajille edellytyksenä suomalaisen yhteiskuntaan kotoutumisessa, palvelujen tasa-arvoisessa käyttämisessä ja viranomaisten kanssa asioimisessa.

Viranomaiset voivat tilata tulkkaus- ja käännöspalveluja alueellisilta tulkkeskuksilta lähinnä Turusta tai Tampereelta. Tulkkeskukset tarjoavat myös etätulkkauspalveluja puhelin- tai videotulkkauksena. Palvelujen maksullisuus sekä maksullisten palvelujen korvaaminen valtion varoista perustuu valtioneuvoston asiasta antamaan päätökseen.

Yhteystiedot: **Turun seudun tulkkikeskus**
 Humalistonkatu 3 B/PL 364
 20100 TURKU
 puh: 02-262 6321 tulkkivaraukset
 02-262 6322 tulkkikoordinaattori
 fax: 02-262 6329

Pirkanmaan tulkkikeskus
 Pohjolankatu 25
 33500 TAMPERE
 puh: 03-219 7111 tulkkivälitys
 fax: 03-219 7790

Jatkossa yritetään hankkia asioimistulkkiauspalveluja alueelle joko koulutusta järjestämällä tai tukemalla osuuskunnan perustamista tai yrittäjyyttä.

Satakunnan Monikulttuuriyhdistys on järjestänyt asioimistulkkiausta ja käännöksiä vapaaehtoisin voimin, mutta koulutettu ammattitaitoinen tulkkipalvelu on tarpeen järjestää.

Kehittämistavoitteet

Tulkkipalvelun järjestämiseen haetaan Satakuntaliitolta EU-rahoitusta osana maahanmuuttajien kotoutumisen edistämishanketta.

2.2. Työllistymisen edistäminen

2.2.1. Maahanmuuttajien työllisyystilanne

Porin työvoimatoimistossa on asiakkaina muita kuin Suomen kansalaisia n. 350. Suurin osa eli 2/3 maahanmuuttajista on venäjänkielisiä ja loput 1/3 edustavat hyvin monia eri kansallisuuksia. Maahanmuuttajien työllisyystilanne noudattelee suurin piirtein samoja linjoja kuin työllisyystilanne muutenkin Porin seudulla. Aktiiviset, hyvin suomen kieltä osaavat ja hyvin koulutetut sijoittuvat paremmin työelämään kuin suomen kieltä taitamattomat tai he, joilta ammatillinen koulutus puuttuu.

Iäkkäämpien maahanmuuttajien kohdalla syrjäytymisen vaara on olemassa. Sen sijaan nuoret maahanmuuttajat sijoittuvat koulutukseen ja työelämään helpommin.

2.2.2. Porin työvoimatoimiston tarjoamat palvelut

Maahanmuuttajille tarjotaan samoja työvoimapalveluja kuin suomalaisillekin työnhakijoille. Tietoja saa avoimista työpaikoista, työvoimakoulutuksesta, ammatinvalinnasta, yrittäjyydestä, työttömyysturvasta ym. työelämään liittyvistä asioista. Maahanmuuttaja voi ilmoittautua työnhakijaksi sen jälkeen, kun hänelle on myönnetty oleskelulupa ja työlupa.

Viime vuoden alusta työvoimatoimistoissa kautta maan otettiin käyttöön palveluprosessi uudistus, jonka olennainen osa on työnhakija-asiakkaan kanssa tehtävä työnhakusuunnitelma. Maahanmuuttaja-asiakkaan kanssa tehtävä suunnitelma on kotoutumissuunnitelma, joka tehdään yhteistyössä kotoutujan, Porin kaupungin ja työvoimatoimiston kanssa. Porin työvoimatoimisto vahvisti kansainvälisten asiain yksikköään kotouttamislain voimaan tultua yhdellä virkailijalla, joka on itse maahanmuuttaja ja pystyy omaa äidinkieltään hyväksikäyttäen palvelemaan suurinta maahanmuuttajaryhmää.

Kotoutumissuunnitelmissa sovitaan samoista asioista kuin työnhakusuunnitelmissa eli kartoitetaan asiakkaan osaaminen, työnhakuvalmiudet ja sovitaan toimenpiteet työmarkkinavalmiuksien parantamiseksi ja työllistymisen edistämiseksi.

Porin työvoimatoimistossa toimii kansainvälisten palvelujen yksikkö, jonne ensimmäistä kertaa työvoimatoimistossa asioivat maahanmuuttajat ohjataan. Yksikössä työskentelee kolme virkailijaa, joista kaksi on keskittynyt maahanmuuttajien palveluun ja yksi on euroneuvoja, jonka päätehtävänä on euroneuvonta. Kansainvälisten palvelujen yksikössä pyritään parantamaan maahanmuuttajien työmarkkinavalmiuksia ohjaamalla heitä suomen kielen koulutukseen tai muuhun sopivaan ammattia täydentävään koulutukseen. Yksikössä annetaan tietoa myös kansainvälisestä harjoittelusta ja työlupa-asioista. Kun maahanmuuttaja-asiakkaalla on riittävä suomen kielen taito ja riittävät valmiudet hakea työtä, hän siirtyy peruspalvelujen tai syvennettyjen palveluiden asiakkaaksi työvoimatoimistossa.

Koulutus

Maahanmuuttajilla on yleensä ensijaisena tavoitteena päästä suomen kielen koulutukseen, mitä järjestetään työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena työttömille maahanmuuttajille. Ongelmaksi on koettu se, ettei koulutukseen pääse kovin nopeasti. Maahanmuuttaja voi joutua odottelemaan suomen kielen koulutukseen pääsyä jopa vuodenkin. Sinä aikana suomen kielen koulutusta on toki tarjolla Työväenopistolla ja Otsolan kansalaisopistossa iltaisin ja monet maahanmuuttajat hakeutuvatkin sinne odotellessaan pääsyä kokopäiväiseen aikuiskoulutukseen. Porissa toimiva Satakunnan Monikulttuuriyhdistys tarjoaa myös suomen kielen koulutusta.

Vuonna 1999 suomen kielen aikuiskoulutusta uudistettiin siten, että kaikki uudet maahanmuuttajat hakevat ensin ns. suomen kielen kartoitusjaksole. Kartoitusjaksoja järjestetään useita ja ne ovat pituudeltaan kaksi viikkoa. Siellä opettaja tarkistaa maahanmuuttajan suomen kielen taidon tason ja sen jälkeen ohjaa hakeutumaan oikean tasoiselle kielikurssille. Varsinaiset kielikurssit ovat pituudeltaan yleensä 3-4 kuukautta.

Suomen kielen koulutuksessa maahanmuuttajat saavat monipuolista tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja työelämästä. Useimpiin kursseihin kuuluu myös työharjoittelu jossain porilaisessa yrityksessä tai yhteisössä. Lisäksi Porissa järjestetään maahanmuuttajille ohjaavaa koulutusta työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena. Muutama vuosi sitten järjestettiin ravintola-alan ammattiin valmistava kurssi, jossa osana oli myös suomen kielen opiskelu. Koulutusta järjestävät mm. Porin Aikuiskoulutuskeskus ja Satakoulutus.

2.2.3. Porin kaupungin työllistämistoimet

Porin kaupungin työllistämistoimenpiteissä ei ole toistaiseksi erikseen huomioitu maahanmuuttajia. Kaupunki on työllistänyt heitä normaalein työllistämistoimenpitein sekä toiminut yhteistyökumppanina esim. Satakunnan TE-keskuksen paluumuuttajaprojektin (PAMU-projekti) toteuttajien kanssa. Työllistämistukipaikkojen lisäksi maahanmuuttajat ovat suorittaneet eri virastoissa työkokeilu- ja harjoittelujaksoja.

Maahanmuuttajien suomen kielen taito ja ulkomailla hankitun koulutuksen vastaavuus ovat pitkälti vaikuttaneet siihen, voidaanko henkilöä työllistää koulutustaan/kokemustaan vastaavaan tehtävään. Valitettavan usein puutteellinen kielitaito estää henkilön sijoittumisen aivan koulutustaan vastaavaan tehtävään.

Kaupunki on toteuttanut kuluvalle EU-ohjelmakaudella mm. syrjäytymisvaarassa olevien nuorten projektia (Poveri) ja Sampolan Inno-projektia, jossa kohderyhmänä ovat yli 25-vuotiaat pitkäaikaistyöttömät. Uudella EU:n ohjelmakaudella on tavoitteena toteuttaa nykyistä laajalaisempia projekteja ainakin nuorten, pitkäaikaistyöttömien ja/tai lähiöiden työttömyyden ja sen

seuraamusten helpottamiseksi. Monet maahanmuuttajat todennäköisesti kuuluvat em. toimenpidekokonaisuuksien piiriin. Kaupunki tulee myös jatkossa olemaan valmis yhteistyöhön muiden hallinnoimien projektien osalta.

Porin kaupunki osallistuu kumppanuusajattelun mukaisesti myös järjestöjen työllistämisen- ja työharjoitteluprojektien toteuttamiseen ja rahoittamiseen.

2.2.4. Järjestöjen työllistämistoimet

Kunnan järjestöjen käytettävissä työllistämiseen on tällä hetkellä yhdistelmätuki, jota haetaan työvoimatoimistolta.

Kansalaisjärjestöt voivat tarjota maahanmuuttajille myös harjoittelupaikkoja.

Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen Työtori - Toinen toistamme tukien -projektin yhteydessä kartoitetaan jatkuvasti jäsenten ammattiosaamista. Tavoitteena on tämän osaamisen mainostaminen ja näin välittää osallistuville ainakin satunnaisia työmahdollisuuksia.

2.2.5. Muiden tahojen työllistämistoimet

Maahanmuuttajien työllistyminen avoimille työmarkkinoille vaatii useimmiten erityistoimia. Satakunnan työllisyystilanne on edelleen vaikea ja avoinna olevat työpaikat vaativat entistä useammin monipuolista osaamista ja uuden teknologian tuntemusta. Satakuntalaiset työmarkkinat eivät myöskään ole kovin kansainväliset. Vaikka vientiyrityksiä seudulla onkin paljon, ulkomaisia työntekijöitä ei juuri yrityksissä ole, ei myöskään kokemusta toimia kansainvälisessä ympäristössä. Suomen kielen taitoa edellytetään lähes poikkeuksetta.

Maahanmuuttajan on mahdollista päästä työelämään työkokeilun tai työharjoittelun kautta ja silloinkin onnistuminen on varmempaa, jos maahanmuuttajalla on apuna tutor auttamassa niin työntekijää kuin työnantajaakin työn alkuun. Jatkossa pitää sisällyttää sekä työvoimakoulutukseen että muihinkin kotoutumista edistäviin toimenpiteisiin ammattitaidon ja kielitaidon testauksia sekä ohjattua työnhakua.

Työnantajille on systemaattisesti selvitettävä erilaisten työllistämistukimahdollisuuksien käyttöä maahanmuuttajan rekrytoinnissa sekä aktiivisesti markkinoitava maahanmuuttajien osaamista ja kielitaitoa satakuntalaisten yritysten hyödyksi.

2.2.6. Yrittäjyys

Porin Puuvillassa on aloittanut toimintansa ENTER-yrityspalvelu, johon on keskitetty kaikki alkavan yrityksen tarvitsemat maksuttomat neuvontapalvelut. Aloittavan yrityksen on mahdollista saada myös starttirahaa käynnistysvaiheen tueksi.

Yritysidean arvioinnissa ja kehittämisessä auttaa TE-keskuksen yritysosasto, josta on saatavana neuvonnan lisäksi myös taloudellista tukea investointeihin ja kehittämishankkeisiin. Satakunnan alueella voisi olla markkinoita ainakin etniselle ravintolalle, elintarvikeliikkeelle sekä viranomaisille ja yrityksille osoitetulle tulkki- ja käännöspalvelulle.

Osuuskunnan perustaminen voi olla riskittämpi vaihtoehto lähestyä yritystoimintaa. Osuuskunnan jäsenet voivat saada työttömyysturvaa siltä ajalta, kun osuuskunta ei työllistä.

2.3. Asuminen

2.3.1 Yleistä

Suurin osa maahanmuuttaja-asunnonhakijoista on tällä hetkellä inkeriläisiä paluumuuttajia. Myös ulkomaalaisia opiskelijoita on jonkin verran hakijoina. Nämä sijoittuvat useimmiten opiskelija-asuntoihin. Porin aravavuokra-asuntokannassa paluumuuttajat ovat sijoittuneet etupäässä lähiöalueille; Sampolaan, Impolaan, Väinölään, Pormestarinluotoon ja Pihlavaan. Tästä on aiheutunut erityisesti Itä-Porin alueella vaikeuksia mm. terveyspalvelujen kohdalla yhteisen kielen puuttuessa.

Aravavuokrataloista on tähän mennessä saanut asunnon 58 inkeriläistä perhettä, joissa on yhteensä n. 150 henkeä.

PAMU-projektin toimesta on laadittu Porin alueen palveluista maahanmuuttajille tarkoitettu opas, johon asuntotoimisto on laatinut asunnonhakumenettelyä ym. asumiseen liittyvää koskevan osan. Opas on käännetty venäjän kielelle.

2.3.2 Tarjottavat palvelut

Porissa annetaan asuntohallinnon palveluja maahanmuuttajille samoin periaattein kuin muillekin asunnonhakijoille.

Julkisesti haettavana olevia arava- ja korkotukivuokra-asuntoja on n. 5200 kpl. Tällä hetkellä on tarjolla etupäässä perheasuntoja Pihlavassa, Sampolassa ja Pormestarinluodossa.

2.3.3 Kehittämistavoitteet

Yhteistyötä maahanmuuttajien asuttamisessa olisi saatava aikaan useamman isännöitsijän kanssa niin, että paluumuuttajat sijoittuisivat tasaisemmin eri alueiden vuokrataloihin.

Kielitaidottomien muuttajien sijoittamisessa pitää entistä paremmin ottaa huomioon koulu-, terveys- ja sosiaalitoimen resurssit. Tiedon kulkua asuntoja paluumuuttajille osoittavien isännöitsijöiden ja viranomaisten välillä on mahdollisuuksien mukaan lisättävä.

Asukastupia voidaan käyttää maahanmuuttajien ja kantaväestön kohtaamispaikkana ja erilaisten yhteistoimintojen kehittämiseen. Paluumuuttajia tulee aktivoida asukademokratian puitteissa toimimaan taloyhtiöiden ja asukkaiden yhteistoimintaelimissä.

Asuntohakemuksiin laaditaan liitettäväksi venäjän/englannin kielelle käännetty ohjeet asuntohakemusten täyttämiseksi.

2.4. Opetus

Yleissivistävä opetus

2.4.1. Yleistä

Perusopetuslain 1 §:n mukaan perusopetuksen yhteydessä voidaan järjestää maahanmuuttajille perusopetukseen valmistavaa opetusta. Laki ei säädi erikseen opetuksen tavoitteita, mutta valmistavan opetuksen tavoitteena on erityisesti antaa kuusivuotiaille ja oppivelvollisuusikäisille maahanmuuttajalapsille ja -nuorille tarvittavat valmiudet perusopetukseen siirtymistä varten. Lisäksi tavoitteena on edistää heidän tasapainoista kehittymistään ja integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Perusopetuksen valmistava opetus on kunnalle vapaaehtoista. Opetusryhmistä päättää opetuksen järjestäjä.

Valmistavaa opetusta annetaan 6-10 -vuotiaille vähintään 450 tuntia ja tätä vanhemmille vähintään 500 tuntia. Opetusta varten ei säädetä työpäivien määrää, vaan opetuksen järjestäjä päättää, miten opetus järjestetään. Valmistavaan opetukseen osallistuvalla on oikeus siirtyä perusopetukseen jo aikaisemminkin, jos hän pystyy seuraamaan perusopetusta.

Ihanteellisinta maahanmuuttajalapsen sosiaalistumisen kannalta on, että ko. opetuksen luokka on hänen lähikoulussaan, jolloin hänet voidaan integroida tuttujen, saman alueen lasten luokkaan jo valmistavan opetuksen aikana ja myös sen jälkeen. Myös yhteydet huoltajaan toimivat luontevammin ja useammin kieltä hallitsevan opettajan kanssa.

2.4.2. Tarjottavat palvelut

Porissa on valmistavaa opetusta annettu maahanmuuttajille tavoitteellisesti ja kokonaisvaltaisesti lukuvuoden 1999-2000 alusta alkaen Itä-Porin alueella koko peruskoulun osalta. Koulutettua ja kokenutta henkilökuntaa, opettajia ja koulunkäyntiavustajia emme voi tarjota tällä hetkellä muihin kouluihin.

Maahanmuuttajaoppilaille annetaan suomen kielen tukiovetusta valmistavan opetuksen ulkopuolella oleville erillisen valtionrahoituksen turvin.

Maahanmuuttajaoppilaalle tehdään tarvittaessa henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, jossa hänen vahvuutensa ja mahdolliset kieleen tai muuhun liittyvät vaikeudet huomioidaan.

Oppilaille annetaan em. opetuksen lisäksi omakielistä opetusta tällä hetkellä venäjän, somalin, saksan ja viron kielissä. Opetus tapahtuu kuhunkin väestöryhmään kuuluvan opettajan toimesta. Tavoitteena on toimiva kaksikielisyys.

Maahanmuuttajaoppilaat saavat lukiossa suomi toisena kielenä -opetusta ja oman äidinkielen opetusta samaan tapaan kuin peruskoulussa. Lisäksi oppilailla on mahdollisuus saada tukiovetusta eri aineissa. Koska maahanmuuttajaoppilaiden määrä lukioissa on tähän asti ollut melko pieni, ei maahanmuuttajaopetusta ole kehitetty yhtä pitkälle kuin peruskouluissa. Tästä syystä opetus vaihtelee kouluittain.

Maahanmuuttajien opetusta toteutetaan lainsäädännön määrittelemissä puitteissa em. mallien mukaan. Opetuksen järjestelyissä hyödynnetään paikallisia ja alueellisia maahanmuuttajien taustaryhmiä.

Porin Aikuiskoulutuskeskus

Suomen kielen opetus

Porin Aikuiskoulutuskeskus järjesti maahanmuuttajien suomen kielen opetusta työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena vuonna 1999 noin 7000 op.tp. eli oppilaitoksessa on keskimäärin 28 maahanmuuttajaopiskelijaa koko vuoden ajan. Suomen kielen koulutukseen opiskelijat tulevat nk. alkukartoitusjakson kautta, joita järjestetään kahden kuukauden välein. Maahanmuuttajien suomen kielen opetuksen tavoitteena on myös osaltaan vastata uuden kotoutumislain tuottamiin haasteisiin.

Ammatillinen koulutus

Viime vuosina maahanmuuttajille ei juurikaan ole järjestetty ammatillista koulutusta integroituna suomen kielen opetukseen. Maahanmuuttajia on kuitenkin ammatillisessa koulutuksessa jatkuvasti

eivätkä opetussuunnitelmat/rahoituskanavat anna mahdollisuutta suomen kielen opetukseen ja ohjaukseen. Porin Aikuiskoulutuskeskus järjestää syksyllä 1999 ja keväällä 2000 opetushallituksen myöntämän erityismäärärahan turvin suomen kielen opetusta ammatillisessa koulutuksessa oleville maahanmuuttajille yhteensä n. 200 tuntia. Määräraha on kuitenkin pieni ja määräaikainen eikä anna mahdollisuutta pitkäkestoiseen ohjaukseen.

Projektit

Joulukuussa 1999 aloitetaan ESR:n osittain rahoittama SAMU - Satakunnan alueen maahanmuuttajien urapolut -projekti, jonka tavoitteena on suomen kielen ja ammatillisten opintojen yhdistelmällä parantaa maahanmuuttajien työllistymismahdollisuuksia ja motivoida heitä myös jatkokoulutukseen. Projekti päättyy 31.5.2001. Projektiin osallistuu 100 maahanmuuttajaa ja se toteutetaan Satakunnan TE-keskuksen, Porin Aikuiskoulutuskeskuksen ja Harjavallan Sosiaali- ja terveystalouden oppilaitoksen yhteistyönä.

Joulukuussa 1999 alkoi myös kansainvälinen yhteistyöprojekti (IRIS - Exploring and disseminating good practises and developing new project proposals within attacking exclusion and displacement problems of ethnic minorities), jossa Porin Akk:n lisäksi ovat mukana Turun Akk (koordinaattori), ASDA Kreikasta ja Belgiasta Laboratoire d'ergologie ja Centro di Iniziatiava Europea. Projektin tavoitteena on tutkia ja levittää sellaisia hyviä käytäntöjä, joiden avulla voidaan taistella etnisten vähemmistöjen syrjäytymistä vastaan.

Kehittämisaatuksia

Alueen nuorille maahanmuuttajille kohdenetut koulutusmahdollisuudet eivät ole riittäviä. Suomen kielen opiskelu perustuu paljolti nuorten omaan aktiivisuuteen. Syrjäytymisen ehkäisemiseksi olisi tärkeää kehittää hyviä toiminta- ja ratkaisumalleja myös nuorille. Esimerkiksi elämänhallintaan painottuva ohjaava koulutus voisi olla yksi tällainen keino, jota voitaisiin toteuttaa toki myös aikuisten maahanmuuttajien parissa. Aikuisille maahanmuuttajille tarjottavana koulutusvaihtoehtona pitäisi olla myös nk. asioimistulkki-koulutus, jota seuraisi tukityöjakso julkisella sektorilla. Tällä palvelulla vastattaisiin mm. niihin kieliongelmiin, joita on kohdattu sellaisissa kaupunkien hallintokunnissa, joissa on asiakkaina maahanmuuttajia.

Maahanmuuttajien kotoutumisen kannalta olisi tärkeää, että jokin alueen oppilaitoksista (esimerkiksi juuri Porin Aikuiskoulutuskeskus) saisi OPM:n luvan maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen valmistavan koulutuksen järjestämiseen. Tällaista koulutusta tarvittaisiin mm. opiskelijoiden heikon pohjakoulutuksen samoin kuin opiskelutekniikoiden vuoksi. Porin Akk haki järjestämislupaa syksyllä 1998, mutta tuolloin lupaa ei saatu alueen suhteellisesti vähäisen maahanmuuttajamäärän vuoksi. Myös muita mahdollisia niin koulutuksen kuin muidenkin toimenpiteiden rahoituskanavia pitää etsiä ja hyödyntää esimerkiksi alueen oppilaitosten välisenä yhteistyönä.

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Satakunnan ammattikorkeakoulu toteuttaa laajan suomenkielisen opetustarjonnan lisäksi kolmea englanninkielistä koulutusohjelmaa. Porissa toteutuu tekniikan alalla Degree Programme in Environmental Engineering (160 ov, ohjeellinen valmistumisaika 4 vuotta) ja sosiaali- ja terveystaloudella Degree Programme in Physiotherapy (140 ov, ohjeellinen valmistumisaika 3,5 vuotta). Raumalla toteutuu Degree Programme in International Business and Marketing Logistics (140 ov, ohjeellinen valmistumisaika 3,5 vuotta). Edellä mainittuihin koulutusohjelmiin rekrytoidaan aktiivisesti ulkomaalaisia tutkinto-opiskelijoita.

Satakunnan ammattikorkeakoulussa järjestetään ulkomaalaisille tutkinto- ja vaihto-opiskelijoille tarkoitettua Finnish for Foreigners -opetusta sekä Porissa että Raumalla. Ulkomaalaisten opiskelijoiden sopeutumisen edistämiseksi järjestetään kaksi kertaa vuodessa yhden päivän kestävä

tulo-orientaatiotilaisuus. Koulutusta järjestetään myös opiskelijoille, joiden tehtäviin kuuluu ulkomaalaisten opiskelijoiden tutorointi.

Yksittäinen opiskelija voi avoimen ammattikorkeakoulun kautta suorittaa opintoja ja mikäli on kyse laajemman ryhmän koulutustarpeesta, Satakunnan ammattikorkeakoulun täydennyskoulutuskeskuksen kanssa voi neuvotella kurssien järjestämisestä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu - Porin yksikkö

DIAK - Porin yksikössä ei ole tällä hetkellä maahanmuuttajaopiskelijoita. Yksiköllä ei ole toisen asteen koulutustarjontaa, mikä helpottaisi koulutukseen hakeutumista monen maahanmuuttajan kohdalla.

Jotta koulutustarjonta DIAK:ssa on mahdollista, tarvitaan

- a) englanninkielistä perusopetuskokonaisuustarjontaa
- b) lisäkoulutuspaketti osaksi perusopetusta (teoriaa + suomen kielen opetusta + tehokas tutorointi)
- c) aikaisempaa ammattitutkintoa täydentäviä opintoja (rahoitus?)

DIAK - Porin yksikkö on mukana alkavassa ESR-projektissa maahanmuuttajien urapolkujen yhtenä mahdollisena toteuttajana (hallinnoivana yksikkönä PAKK).

DIAK - Porin yksikkö on valmis olemaan mukana kotouttamiskoulutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Käytännön esteiden ratkaisemiseen voidaan paneutua sitten aikanaan.

Porin ammattiopistot (Metsäopisto, Palveluopisto ja Tekniikkaopisto)

Porin ammattiopistoissa, Metsäopistossa, Palveluopistossa ja Tekniikkaopistossa, opiskelee noin 2400 nuorta ja aikuista eri ammatillisiin perustutkintoihin. Oppilaitosten yhteinen koulutustarjonta on hyvin kattava. Niissä on mahdollisuus opiskella 44:än eri ammatilliseen perustutkintoon ja koulutusohjelmaan. Porin ammattiopistoissa opiskeli syksyllä 1999 noin 20 maahanmuuttajaa ja ulkomaalaista eri koulutusaloilla.

Ammatilliseen koulutukseen haetaan yhteishaussa keväisin ja syksyisin. Jos maahanmuuttajalla ei ole suomalaista peruskoulun päästötodistusta, hakeminen tapahtuu joustavan valinnan kautta suoraan oppilaitokseen. Jos maahanmuuttajat ovat käyneet Suomessa koulua ja saaneet peruskoulun tai lukion päästötodistuksen, ammatillisiin oppilaitoksiin pyritään yhteishaun kautta.

Maahanmuuttajien ja ulkomaalaisten opiskelijoiden opiskelu on usein vaikeaa, koska perusvalmiudet opiskeluun puuttuvat tai ovat vajavaiset. Suurimpana syynä maahanmuuttajaopiskelijoiden opiskeluvaikeuksiin ja opintojen keskeyttämiseen ovat ilmeisesti suomen kielen vajavaiset taidot. Niihin ei ole tällä hetkellä pystytty tuomaan juurikaan helpotusta, koska ammatillisessa koulutuksessa ei ole lakiin perustuvaa resurssia suomen kielen lisäopetukseen. Siksi ammattiopistoihin tulleiden maahanmuuttajien suomen kielen opetus on käytännössä opiskelijan oman aktiivisuuden varassa.

Koulutusalan valinta ei välttämättä tapahdu opiskelijan taipumusten ja halujen mukaan. Usein maahanmuuttajat ja ulkomaalaiset opiskelijat saavat vajavaista opintojen ohjausta ja ajautuvat aloille, joissa on ollut tarjolla vapaita paikkoja tai heidät sijoitetaan opiskeluryhmiin, joissa on muitakin samoista vaikeuksista kärsiviä. Tehtyjen selvitysten mukaan maahanmuuttajien opintojen keskeyttämiseen näyttävät vaikuttavankin etenkin opiskelijoiden perustietojen puutteellisuus sekä suomi toisena kielenä -opetuksen, tukiopetuksen ja opinto-ohjauksen puutteellisuus.

Maahanmuuttajanuoren aloittaminen suoraan ammatillisen perustutkinnon opiskelusta ei useinkaan onnistu. Ammatillisiin opintoihin valmentavaa koulutusta tarvitaan opiskelijoiden heikon pohjakoulutuksen ja opiskelutekniikan vuoksi. Koulutusta on tarpeen järjestää ammattiopistojen yhteydessä, jossa he voivat tutustua hyvin tarjolla oleviin eri koulutusvaihtoehtoihin.

Kehittämistavoitteet

Kehittämistavoite 1. Porin ammattiopistoilla on koulutustehtävapäätöksen mukainen lupa toteuttaa maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaa koulutusta. Porin Metsäopisto, Palveluopisto ja Tekniikkaopisto toteuttavat yhdessä ko. koulutusta syksystä 2000 alkaen.

Valmistava koulutus on tarkoitettu sellaisia maahanmuuttajia varten, jotka osaavat lukea ja kirjoittaa, ja joilla on vähintään auttava suomen kielen taito.

Valmistavan koulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle kielelliset ja muut tarvittavat valmiudet ammatillisiin opintoihin siirtymistä varten. Koulutuksen tavoitteena on, että opiskelija pystyy koulutuksen jälkeen seuraamaan opetusta ja suoriutumaan tutkintoon johtavasta ammatillisesta peruskoulutuksesta. Koulutuksen tavoitteena on myös tukea opiskelijan kokonaispersoonallisuuden kasvua ja lisätä hänen suomalaisen opiskelu- ja työkuulttuurin tuntemustaan.

Valmistavan koulutuksen opetussuunnitelman perusteet on tarkoitettu ensisijaisesti tutkintoon johtavaan ammatilliseen peruskoulutukseen aikovia nuoria varten, mutta niitä voidaan käyttää myös aikuisten ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavassa koulutuksessa.

Koulutus valmistaa yleisesti kaikkeen ammatilliseen peruskoulutukseen. Valmistavan koulutuksen pituus vaihtelee opiskelijan valmiuksien mukaan 20-40 opintoviikkoa. Koulutuksen opintokokonaisuudet ovat: kielelliset valmiudet, matemaattis-luonnontieteelliset valmiudet, yhteiskunnalliset valmiudet, elämänhallinnan valmiudet ja opiskelun ja ammatinvalinnan valmiudet.

Kehittämistavoite 2. Ammattiopistot suuntaavat ammatillisissa tutkinnoissa opiskeleville tukiovetusta, opintojen ohjausta ja elämänhallinnan valmiuksien parantamista mahdollisuuksiensa mukaan.

Otsolan kansalaisopisto

Otsolan kansalaisopisto järjestää tietotekniikan, erilaisten käsitöiden, kielten ja taideharrasteisten aineiden opetusta. Opisto voi myös suunnitella ja järjestää kursseja toivomusten mukaan.

Opettajakunnassa on kaksi venäjän kieltä äidinkielenään puhuvaa opettajaa, jotka puhuvat suomea hyvin. Toinen heistä opettaa myös englantia ja osaa jonkin verran ranskaa. Opistossa on opetusta ruotsin, saksan, englannin, ranskan ja espanjan kielissä.

Työväenopisto

Työväenopiston erityisesti maahanmuuttajille suunnattuja kursseja ovat "Suomea venäjää äidinkielenään puhuille" ja "Finnish for Foreigners - beginners course", joka on jo toiminut yli kymmenen vuotta.

Erilaiset taidekurssit, esim. kuvaus-, maalaus- ja Tiffany-lasikurssi samaten kuin liikunta- ja terveys-, musiikki- ja käsityöryhmät tarjoavat myös maahanmuuttajille itseopiskelua ja hyödyllistä vapaa-ajanviettoa. Englannin, ranskan, saksan tai venäjän kielen keskusteluryhmään osallistuminen auttaa myös oman kielen ja kulttuurin ylläpitämistä. Näihin osallistuminen ei vaadi erityisesti suomen kielen taitoa, sen sijaan kielenkäyttö kehittyy ja kurssien puitteissa maahanmuuttajat saavat kontakteja suomalaisiin. Näiden kurssien opettajista 15 on ulkomaalaisyntyisiä.

Oppisopimuskoulutus

Oppisopimuskoulutus perustuu työsuhteeseen ja henkilökohtaiseen opiskeluohjelmaan. Se sisältää työnopetusta työpaikalla ja tietopuolista opetusta oppilaitoksissa. Oppisopimuskoulutus on taloudellisesti tuettua: työnantaja saa koulutuskorvausta ja opiskelija saa palkkaa työnopetusaikana sekä taloudellista tukea tietopuolisen opetuksen aikana. Opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opiskeluohjelma; siinä otetaan huomioon työpaikan ja opiskelijan tarpeet ja edellytykset.

Oppisopimuskoulutus johtaa samoihin ammatillisiin tutkintoihin kuin oppilaitoksissa järjestettävä koulutus. Se tarjoaa myös laajat mahdollisuudet lisäkoulutukseen. Oppisopimuskoulutus on joustava koulutusmuoto, koska opiskelija voi suorittaa tutkintonsa joko kerralla tai vaiheittain. Se soveltuu yhtä hyvin nuorille kuin aikuisillekin.

Maahanmuuttajat voivat hakea oppisopimuspaikkoja samoin perustein kuin suomalaisetkin. Suurin osa oppisopimuksista solmitaan siten, että koulutuksesta kiinnostunut henkilö itse hankkii oppisopimuspaikan.

Oppisopimuskoulutusasioita hoidetaan Satakunnan oppisopimuskeskuksessa, josta saa myös lisätietoja.

2.5. Sosiaalipalvelut

2.5.1. Yleistä

Maahanmuuttajilla on muiden porilaisten tavoin tasavertaiset oikeudet kunnallisten sosiaalipalvelujen käyttöön. Tasavertaisuus koskee sekä oikeutta etuuksiin että myös velvollisuuksia. Maahanmuuttajien on saatava sosiaalitoimessa asioidessaan samanlainen kohtelu kuin muidenkin asiakkaiden. Maahanmuuttajia varten tulisi olla käytettävissä ainakin englannin- ja venäjänkieliset sosiaalioppaat.

Sosiaalitoimen tulee yhdessä muiden viranomaisten ja järjestöjen kanssa luoda sellaiset tukitoimet, joilla voidaan estää maahanmuuttajien sosiaalinen syrjäytyminen. Erittäin huomiota tulee kiinnittää niihin maahanmuuttajiin, jotka kielitaidottomuudesta, alhaisesta koulutustasosta ja huonosta suomalaisen yhteiskunnan tuntemuksesta johtuen ovat suurimmassa vaarassa syrjäytyä.

2.5.2. Tarjottavat palvelut

2.5.2.1. Yksilökohtainen kotouttaminen

Yksilö- ja perhekohtaista kotouttamista tuetaan kotoutumissuunnitelmien mukaisesti. Suunnitelmat tehdään ja tarkistetaan yhdessä maahanmuuttajan, työvoimaviranomaisten ja/tai muiden asiantuntijoiden kanssa. Perhetyössä on tärkeää vanhempien vanhemmuuden tukeminen uudessa elämäntilanteessa. Lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä tukemiseen tarvitaan tehokkaita alueelliset verkostot ja moniammatilliset työryhmät yhdessä vapaaehtoistyöntekijöiden kanssa.

2.5.2.2. Ryhmäkohtainen kotouttaminen

Sosiaalitoimen palveluja kehitettäessä pitää ottaa huomioon eri etnisten ja kieliryhmien suuruus. Suurille ryhmille kyetään kohdentamaan ryhmäkohtaisia palveluja esimerkiksi päivähoitossa etninen tausta ja kieli huomioon ottaen. Erilaisille asiakasryhmille järjestetyt toiminnalliset ryhmät edistävät kotoutumista. Toiminta tulisi järjestää maahanmuuttajien tarpeista lähtien. Tällaista toimintaa voisi olla esimerkiksi erilaisten arkielämän taitojen kehittäminen. Erittäin tärkeää on saada maahanmuuttajat osallistumaan myös kantaväestölle järjestettyyn toimintaan, esimerkiksi alueellisten asukastupien toimintaan.

2.5.2.3. Lasten päivähoito

Lasten kasvatusta ja opetus muodostavat perustan kulttuurille. Kasvattaessa lapsiaan vanhemmat välittävät heille oman kulttuurinsa perinteitä. Kodin ulkopuolella lapsi joutuu toisenlaisten tapojen ja arvostusten piiriin. Vieraisissa maissa lapset joutuvat elämään kahdessa kulttuurissa. Päivähoidon tarkoituksena on tukea ja auttaa lasten vanhempia heidän kasvatustehtävässään ottamalla huomioon lapsen ikä ja yksilölliset tarpeet, kulttuuritausta ja vanhempien uskonnollinen vakaumus.

Päivähoidossa maahanmuuttajaperheen lapsi tutustuu suomalaisiin lapsiin ja oppii suomen kieltä. Siksi leikki-ikäisen lapsen on tärkeää olla päivähoitossa, vaikka vanhemmat olisivatkin kotona. Lapset oppivat myös hyväksymään toistensa erilaisuutta ja oppivat toisiltaan leikkejä, lauluja ja perinteitä.

On tärkeää, että lapsi hallitsee oman äidinkieltä uutta kieltä oppiessaan. Lapsen kielellisen kehityksen tukeminen kuuluu päivähoiton tehtäviin. Kielen kehityksen kannalta on tärkeää, että lapsi myös päivähoitossa voi puhua äidinkieltään ja että hänelle puhutaan hänen äidinkielellään. Kielentutkijoiden mielestä uuden kielen oppiminen edellyttää, että lapsen äidinkieli on melko kehittynyt.

Äidinkielisten työntekijöiden läsnäolo päivähoitossa lisää lasten turvallisuudentunnetta ja viihtyisyyttä. Heidän työhönsä kuuluu mm. satujen lukeminen ja vapaamuotoinen yhdessäolo lasten kanssa. Tämä edistää lapsen kielen hallintaa ja samalla kielellisen ilmaisun ja -ajattelun valmiuksia. Lapsen sijoittamista ainoana suomalaislasten ryhmään tulee välttää ja suosia sisarusryhmien muodostamista.

Ulkomaalaisten lasten kulttuurin ja äidinkielen tukeminen on erittäin tärkeää lapsen oman identiteetin muodostumisessa. Päivähoidossa aloitettu tehokas lasten kotouttaminen on myös sosiaalista syrjäytymistä estävää työtä.

2.5.2.4. Vanhustenhuolto

Sosiaalitoimi auttaa ikääntyneitä maahanmuuttajia asumiseen ja henkilökohtaiseen hoitoon sekä huolenpitoon liittyvissä tehtävissä. Ikääntyneillä maahanmuuttajilla on oikeus kaikkiin vanhusten sosiaalipalveluihin, joista tärkeimpiä ovat kotipalvelut sekä erilaiset tukipalvelut, palvelukotiasuminen ja vanhainkotihoito.

2.5.2.5. Kotipalvelu

Kotipalvelu luo edellytykset kotona selviytymiselle. Kotipalvelutyöntekijä toimii maahanmuuttajien yhdyshenkilönä opastaen, neuvoen ja auttaen esimerkiksi asumiseen, ruokailuun, vaatehuoltoon ja päivittäiseen hygienian hoitoon liittyvissä asioissa sekä lasten kasvatuksessa.

Kotipalveluun liittyvien tukipalvelujen avulla autetaan vanhuksia, vammaisia, pitkäaikaissairaita ja lapsiperheitä selviytymään arkielämän eri tilanteissa.

Kotona annettavasta palvelusta laaditaan yhdessä maahanmuuttajan kanssa hoito- ja palvelusuunnitelma, jossa selvitetään tarvittavat palvelut.

2.5.2.6. Vammaishuolto

Kehitysvammaisille/vammaisille maahanmuuttajille Porin kaupungin sosiaalitoimi tarjoaa samat oikeudet palveluihin kuin muillekin maahanmuuttajille. Lisäksi voidaan tarjota erityisesti heille kohdennettuja erityispalveluja.

2.5.3. Kehittämistavoitteet

- Maahanmuuttajia varten tulee olla ainakin englannin- ja venäjänkieliset sosiaalioppaat.
- Yksilökohtaiset kotoutumissuunnitelmat tehdään ja tarkistetaan yhteistyössä sosiaalitoimen ja työvoimatoimiston työntekijöiden sekä maahanmuuttajan kesken.
- Lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä tukemiseksi luodaan alueelliset verkostot ja moniammatilliset työryhmät.
- Maahanmuuttajat aktivoidaan osallistumaan alueellisten asukastupien toimintaan.
- Sosiaalitoimi on mukana tukihenkilötoiminnan suunnittelussa ja osallistuu tukihenkilöiden koulutukseen.
- Sosiaalitoimi osallistuu maahanmuuttajille tarkoitettuun erilaisia arkielämän taitoja kehittävään toimintaan.
- Leikki-ikäisille maahanmuuttajalapsille tulisi järjestää päivähoitopaikka, vaikka vanhemmat olisivatkin kotona.
- Lapsella tulisi olla mahdollisuus käyttää äidinkieltään ollessaan päivähoitossa.
- Jokaiselle säännöllistä kotipalvelua tarvitsevalle maahanmuuttajalle tehdään henkilökohtainen hoito- ja palvelusuunnitelma.

Maahanmuuttajajärjestöt ja maahanmuuttajat ovat valmiita toimimaan yhteistyössä viranomaisten kanssa, mutta tätä työtä ei voi tehdä pelkästään vapaaehtoistyönä. Maahanmuuttajien asiantuntemus (oman kantapään kautta kertynyt) olisi syytä hyödyntää palkkaamalla heitä eri tehtäviin, kuten esim. koulutusvirasto tekee.

Satakuntaliitolta haetaan EU-rahoitusta venäjän ja suomen kielen taitoisen, pedagogisia taitoja omaavan työntekijän palkkaamiseen lasten päivähoitoon.

Porin Seudun Työttömät ry:n kautta voidaan tarjota työttömille maahanmuuttajille edullisia aterialippuja jo vastaanottovaiheessa. Ateriointi on Porin seurakuntien palvelukeskuksessa.

Porin Interseura on kartoittamassa Satakunnan maahanmuuttajien sosiaalista asemaa, sen eri vaiheita ja tulevaisuutta yhteistyössä Porin DIAK:n, Paluumuuttaja/PAMU-projektin ja Porin Aikuiskoulutuskeskuksen MAMU-kurssien kanssa.

2.6. Terveyspalvelut

2.6.1. Yleistä

Porin kaupungilla ei ole tällä hetkellä sopimusta pakolaisten vastaanottamisesta. Paluumuuttajat ja muut maahanmuuttajat saavat perusterveydenhuollon palvelut Porin terveyskeskuksesta, joka toimii väestövastuuperiaatteella: kaupunkilaiset saavat lääkäri- ja terveydenhoitajapalvelut asuinosaiteensa mukaisesti omilta väestövastuualueiltaan.

Alkuvaiheessa maahanmuuttajat tarvitsevat perehdyttämistä terveyspalvelujen käyttöön, ja erityisen tärkeää on mahdollisuus koulutetun tulkin apuun terveysasemilla asioitaessa. Paluumuuttajien tulkkaus- ja käännöskulut korvataan kunnalle valtion varoista toimeentulotukena muuttoa seuraavan puolen vuoden ajan.

Omalääkäri/omahoitajajärjestelmä ja hoidon hyvä saatavuus tuovat joustavuutta ja jatkuvuutta terveyspalveluihin. Terveysvirasto huolehtii työntekijöidensä valmiuksista palveluun maahanmuuttaja-asiakkaita järjestämällä mahdollisuuden tarvittavaan täydennyskoulutukseen.

2.6.2. Tarjottavat palvelut

Uusille maahanmuuttaja-asiakkaille perheineen tarjotaan mahdollisuus varata aika lähineuvolan omalle terveydenhoitajalle terveyspalveluihin perehdyttämistä ja tilannekartoitusta varten. Maahanmuuttajille annetaan jo ensivaiheen vastaanottavien viranomaisten toimesta opaslehtinen, jossa on tarvittavat yhteystiedot terveysasemille ja neuvoloihin. Terveysneuvoja kertoo terveyskeskuksen palveluista, hammashuollosta ja mielenterveyspalveluista, antaa yhteystiedot ja ohjeet ajanvarauksesta ja neuvoo menettelytavat sairastumistapauksissa. Tarvittaessa paikalle varataan tulkki.

Maahanmuuttajat saavat äitiys- ja lastenneuvolapalvelut sekä kotisairaanhoidon palvelut oman alueensa neuvolasta. Kouluikäiset lapset ja opiskelijat saavat terveydenhoitajapalvelut kouluvastaanoilta. Lääkärinvastaanotot toimivat ajanvarausperiaatteella. Myös äkillisesti sairastuneille on varattu päivystysaikoja päivävastaanoille. Omalääkäri tekee tarvittaessa kotikäyntejä.

Hammashuolto tapahtuu oman alueen hammashoitolassa. Terveyskeskuksen hammashuollossa painopiste on alle 19-vuotiaiden ja tiettyjen erityisryhmien (opiskelijat, odottavat äidit, vammaiset, pitkäaikaistyöttömät, reuma-, MS- ja diabetespotilaat jne.) hoidossa. Myös alle 37-vuotiaat ja yli 65-vuotiaat aikuiset voivat hakeutua terveyskeskuksen hammashoitoloihin. Veriteitse tarttuvia tauteja kantavat hammashuollon asiakkaat hoidetaan keskitetysti Pääterveysaseman hammashoitolassa.

Mielenterveyspalvelut saadaan terveyskeskuksen psykiatrisesta yksiköstä tai erikoissairaanhoidosta. Terveyskeskuspsykologi ja perheneuvola auttavat lasten kehitykseen ja kasvatukseen sekä perheeseen liittyvissä ongelmissa.

Päihdehuollon palveluja tarjotaan yhteistyönä sosiaalitoimen kanssa A-klinikalla, katkaisuhuoltoasemalla ja kuntoutumisyksikössä.

2.6.3. Kehittämistavoitteet

Maahanmuuttajien palvelemiseen tarvitaan lisää resursseja niihin toimipisteisiin missä on paljon maahanmuuttaja-asiakkaita. Esimerkiksi Itä-Porin väestövastuualueille on asutettu 221 paluumuuttajaa 1.1.1998-30.6.1999 välisenä aikana, ja lisää tulijoita on odotettavissa. Henkilökunnan riittävästä sijaistuksesta loma-aikoina on huolehdittava. Henkilökunnan jatkokoulutustarpeet monikulttuurista työtä ajatellen on kartoitettava.

Erityistä huomiota täytyy kiinnittää tulkkauspalvelujen joustavaan saantiin. Tavoitteena voisi olla puolipäiväisen venäjänkielisen tulkin saaminen terveydenhuoltoon esim. työllistämisvaroin. Venäjänkielisille paluumuuttajille pyritään saamaan omakielinen terveyspalveluopas.

Neuvoloihin laaditaan ohjeistus yhtenäistä palveluihin perehdyttämistä varten.

Jotta terveyspalveluja voitaisiin kehittää maahanmuuttajien tarpeita vastaaviksi, tulee maahanmuuttajilla olla mahdollisuus asiakaspalautteen antamiseen ja parannusehdotusten tekemiseen. Tätä varten tulee asiakaspalautelomakkeita ja asiakaskyselykaavakkeita olla myös englanniksi ja venäjäksi käännettynä.

Terveysvirastoon nimetään maahanmuuttaja-asioista vastaava yhdyshenkilö, joka toimii kotouttamisohjelmaa päivittävien eri hallintokuntien edustajien ja muiden yhteistyökumppanien kanssa ja tiedottaa ajankohtaisista asioista terveysasemille.

2.7. Kulttuuri ja vapaa-aika

2.7.1. Yleistä

Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen ja sen kansainvälisen toimintakeskuksen päämääränä on mm. tukea monikulttuurisen kaupungin kehittämistä edistämällä eri kulttuureja edustavien ihmisten vuorovaikutusta ja antamalla tietoa eri kulttuureista. Ongelmana on henkilökunnan vaihtuvuus, sillä vain yksi työntekijöistä on projektirahoituksella työsuhteessa. Harjoittelijat ja yhdistelmätuella palkatut ovat järjestössä muutaman kuukauden.

Etnisen kahvilan avaamiseen tilat eivät ole sopivat, mutta toimintakeskus on vapaana tapaamispaikkana. Kaikille avoimia tilaisuuksia ovat eri maiden kulttuuri-illat, keskustelutilaisuudet, kansallisuuksien juhlat, lastenkerhot, näyttelyt. Kotouttamisen kannalta on merkittävää, että noin kolmasosa kävijöistä kuuluu kantaväestöön.

Kotoutumista edistäviä tutustumiskäyntejä ja retkeilyjä järjestävät esim. SPR, SALPA, MLL, Satakunnan Monikulttuuriyhdistys ja Porin Seudun Työttömät ry.

SALPA ry tarjoaa maahanmuuttajille ATK-kerhon, posliinimaalauskurssin ja kuntoryhmätoimintaa.

Porin Seudun Työttömät ry tarjoaa maahanmuuttajille laajaa vapaa-ajan toimintaa, käsityö-, taide- ja urheilukerhoja ensivaiheessa lähinnä venäjänkielisille.

Porin Interseura järjestää luentotilaisuuksia selkokielellä Suomen kulttuurista, juhlaperinteistä, työläinsäädännöstä ja liputuspäivistä yhteistyössä SPR:n ja SAKKE ry:n kanssa.

Kansainvälinen lastenkerho järjestetään osana SPR:n, Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen ja Porin Interseuran toimintaa.

2.7.2. Kehittämistavoitteet

Porin Interseura suunnittelee kerhotoimintaa, mm. shakki-, kalamies- ja pienkoneiden korjaus- ja käsityökerhoa. Suunnittelun alla on myös Interkonsertti/viihdepaketti yrityksille ja yhdistyksille. Maahanmuuttajille suunnitellaan pajatoimintaa, johon etsitään yhteistyökumppania.

2.7.3. Kulttuuritoimi

Porin kaupungin kulttuuritoimen maahanmuuttajien kotouttamisohjelman painopisteenä on työelämän ulkopuolisen väestön kotouttaminen.

Kulttuuritoimi huomioi maahanmuuttajat kulttuuripalvelujensa järjestelyssä ja tarjonnassa. Maahanmuuttajia informoidaan kulttuuripalvelujen tavoitettavuudesta, apurahojen ja avustusten hausta sekä myöntämisperusteista. Kulttuuritoimisto konsultoi maahanmuuttajien ja kulttuurijärjestöjen ja -yhdistysten välistä kulttuuritoimintaa ja avustaa tiedonvälityksessä.

Kinokellari/elokuvatuotanto tarjoaa maahanmuuttajia kiinnostavaa ohjelmistoa.

Kulttuuritalo Annankatu 6 ja Videopaja tarjoavat esimerkiksi teatteri- ja videoilmaisusta kiinnostuneille mahdollisuudet mielenkiintoiseen harrastustoimintaan yhdessä paikallisväestön kanssa.

2.7.4. Kaupunginkirjasto

Yleistä

Porin kaupunginkirjaston toiminta-ajatuksen mukaan kirjasto tarjoaa perinteistä ja virtuaaliaineistoa, asiantuntemusta ja informaatiopalvelua, tiloja ja toimintaympäristöjä elinikäiseen oppimiseen sekä elämyksiin jokaiselle kansalaiselle.

Tarjottavat palvelut

Maahanmuuttajien kotoutumista kirjaston palvelut voivat edistää monella tavalla. Maahanmuuttajien suomen kielen opiskelua kirjasto tukee tarjoamalla suomen kielen oppikirjoja ja kielikasetteja maahanmuuttajan omalla äidinkielellä. Kirjaston valikoimissa on eri oppilaitoksissa, kuten lukioissa, ammatillisissa oppilaitoksissa ja työväenopistossa käytössä olevia oppikirjoja. Kirjaston monipuolinen aineistovalikoima tarjoaa mahdollisuuksia myös omaehtoiseen opiskeluun.

Maahanmuuttajien oikeutta äidinkieleen ja oman kulttuurin säilyttämiseen tuetaan tarjoamalla heille omakielistä kirjallisuutta. Kirjaston valikoimissa on kirjallisuutta noin kolmellakymmenellä kielellä, lisäksi tarjolla on aikakaus- ja sanomalehtiä yli kymmenellä kielellä. Kirjaston kautta asiakkaat voivat tilata aineistoa Valtakunnallisesta ulkomaalaiskirjastosta, joka sijaitsee Helsingin kaupunginkirjaston yhteydessä. Maahanmuuttajat voivat myös Internetin kautta seurata kotimaansa uutisia ja hankkia tietoa eri asioista. Kirjastossa on asiakkaiden käytössä Internet-työasemia, ja niiden käyttöön voi saada opastusta henkilökunnalta. Musiikkiosastolla on monipuolinen valikoima eri maiden musiikkia.

Kehittämistavoitteet

Kirjastossa pyritään jatkossakin huomioimaan maahanmuuttajien tarpeet hankkimalla suomen kielen oppimateriaalia ja muita oppikirjoja. Vieraskielisen kirjallisuuden hankinnassa panostetaan erityisesti niihin kieliin, joita Porissa asuvat maahanmuuttajat puhuvat.

2.7.5. Vapaa-aikavirasto

Yleistä

Vapaa-aikaviraston liikunta- ja nuorisoyksikön palvelut ovat tasavertaisesti kaikkien porilaisten käytettävissä.

Toiminta-ajatuksena on luoda liikuntaedellytyksiä ja lisätä liikunnan harrastusta niin, että mahdollisimman moni porilainen harrastaa liikuntaa haluamallaan tavalla ja tasolla sekä tukea nuorisotoimintaa nuorisopalveluja tuottamalla ja nuorten elinolosuhteisiin vaikuttamalla ja tarjota porilaisnuorille edellytyksiä hyvään elämään.

Tarjottavat palvelut

Maahanmuuttajilla on mahdollisuus osallistua viraston omaan liikuntatoimintaan. Heille on järjestetty joitakin omia salivuoroja liikunnan harrastamiseksi ja ajatuksena on ohjata heidät joko ryhmänä tai yksittäisinä henkilöinä urheiluseurojen ja yksityisten liikuntayritysten sekä järjestöjen järjestämän liikuntatarjonnan piiriin. Mikäli maahanmuuttajat tarvitsevat erityispalveluja, pyritään sitä heille järjestämään mahdollisuuksien mukaan. Myös nuoret ovat osittain jo löytäneet nuorisotilat ja niiden toiminnan. Kesäleireillä on myöskin ollut mukana maahanmuuttajanuoria.

Vapaa-aikaviraston palveluista ja toiminnoista pyritään tiedottamaan niin, että ne kohtaisivat entistä paremmin myös maahanmuuttajat.

2.8. Kansaneläkelaitos

2.8.1. Yleistä

Kansaneläkelaitos, Kela, on yhteiskunnan omistama sosiaalivakuutuslaitos. Sen tehtävänä on huolehtia kaikkien Suomessa vakinaisesti asuvien sosiaalisesta perusturvasta eri elämäntilanteissa. Kela turvaa toimeentulon eläkkeelle siirryttäessä, lapsen syntyessä, sairauden, työttömyyden tai työkyvyttömyyden kohdatessa, tukee asumista ja antaa työ- ja toimintakyvyn säilyttämiseksi kuntoutusta. Kela vastaa maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelman mukaisen kotoutumistuen maksamisesta.

2.8.2. Tarjottavat palvelut

Kela tarjoaa maahanmuuttajille samat palvelut kuin muillekin Suomessa vakinaisesti asuville henkilöille. Kelan hoitama perusturva koskee kaikkia Suomessa vakinaisesti asuvia henkilöitä riippumatta siitä, ovatko he maksaneet sosiaaliturvamaksuja tai minkä maan kansalaisia he ovat. Lisämääräyksiä saattaa olla Suomen solmimissa kansainvälisissä sopimuksissa tai EU-lainsäädännössä.

Kelan etuuksien - myös kotoutumistuen - piiriin pääseminen edellyttää ilmoittautumista Suomen väestötietojärjestelmään ja Kelalle tehtyä hakemusta Suomen sosiaaliturvan piiriin kuulumisesta. Myönteisen päätöksen saatuaan maahanmuuttaja on Suomen sosiaaliturvan piirissä siinä laajuudessa kuin lainsäädännössä ja sopimuksissa on säädetty.

Erityispalveluina maahanmuuttajille Kelan esitteitä ja tavallisimpia hakemuslomakkeita on käännetty lukuisille vieraille kielille (mm. englanti, venäjä, serbokroatia, arabia). Maahanmuuttajaa pyritään mahdollisuuksien mukaan palvelemaan vieraalla kielellä. Yksityiskohtaista tietoa Kelasta esitteineen, etuuksien markkamäärineen ja hakemuslomakkeineen on globaalisti saatavissa Internetin kautta Kelan kotisivulta <http://www.kela.fi>.

2.8.3. Kehittämistavoitteet

Onnistuneempi asiointi viranomaisissa edellyttää tulkkauspalvelujen saatavuuden parantamista. Esitteitä ja lomakkeita (täyttöohjeineen) tulee entistä enemmän kääntää vieraille kielille. Sähköisiä palveluja kehitettäessä tulee ottaa huomioon myös maahanmuuttajien tarpeet.

Paluumuuttajien osalta täytyy kiinnittää huomiota nopeaan suomalaiseen kulttuuriin perehdyttämiseen, myös viranomaisten osalta. Valmennus täytyy aloittaa jo ennen maahan muuttoa.

2.9. Porin evankelis-luterilaiset seurakunnat

2.9.1. Yleistä

Seurakunnan diakoniatyöntekijöiden vastaanotolla käy paljon maahanmuuttajia, jotka asuvat pääasiassa Sampolassa, Väinölässä ja Pihlavassa. Maahanmuuttajat ovat lähinnä venäjän- ja vironkielisiä. Vastaanotolle tulemisen syynä ovat mitä moninaisimmat asiat. Ongelmana on mm. eri viranomaisten käyttämien lomakkeiden ja käsitteiden ymmärtäminen, toimeentulo tai yksinäisyys. Yleensä maahanmuuttajat ovat olleet tyytyväisiä samaansa palveluun eri viranomaisissa asioidessaan.

2.9.2. Tarjottavat palvelut

Seurakunnista lähinnä Teljä ja Pihlava sekä diakoniakeskus ovat tehneet työtä maahanmuuttajien parissa. Teljän seurakunnassa on mm. järjestetty rippikoulu eri ikäisille maahanmuuttajille, samoin raamattupiiri, joululaulutilaisuus sekä kaksikielisiä jumalanpalveluksia.

Sampolan asukastuvalla on mahdollisuus harjoittaa kädentaitoja, mm. ompelua ja nypläystä. Yhteistyössä Inno-projektin kanssa on suunnitteilla maahanmuuttajille tarkoitettua toimintaa. Sampolan ruokapankissa on perjantaisin venäjänkielinen tulkki.

Pihlavan seurakunnassa kokoontuu keskusteluryhmä, jossa on mukana venäjänkielinen tulkki. Tulkki on MLL:n palkkaama. Pihlavan seurakunta on kerännyt alueella asuville maahanmuuttajille mm. huonekaluja ja vaatteita. Seurakuntalaiset ovat suhtautuneet asiaan niin myönteisesti, että pulaa on riittävästä varastotiloista.

Porin seurakuntien diakoniakeskus yhteistyössä paikallisseurakuntien kanssa on järjestänyt virkistymis- ja retkipäiviä maahanmuuttajille. Diakoniakeskuksessa näkövammaisten diakoniatyöntekijä on alkanut koordinoimaan maahanmuuttajien parissa tehtävää työtä seurakunnissa.

Maahanmuuttajilla on mahdollisuus osallistua kaikkiin seurakunnan järjestämiin tilaisuuksiin. Osallistuminen on kuitenkin melko vähäistä lähinnä kieliongelmiin johtuen.

2.9.3. Kehittämistavoitteet

- Tieto seurakunnan palveluista omalla kielellä
- Yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa järjestetään alueellisesti mm. arkielämän taitoja kehittävää toimintaa
- Jatketaan ja kehitetään jo aloitettuja toimintoja
- Pyritään helpottamaan maahanmuuttajien osallistumista seurakunnan toimintaan tulkkipalveluita parantamalla

2.10. Järjestöjen toiminta

2.10.1. Yleistä

Kansalais- ja vapaaehtoisjärjestöjen toiminta on maahanmuuttajien kotoutumisen kannalta ratkaisevan tärkeää. Järjestöt auttavat maahanmuuttajia integroitumaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Osallistumalla järjestöjen toimintaan maahanmuuttajat tutustuvat paikalliseen väestöön ja aiemmin paikkakunnalle tullessiin maahanmuuttajiin. Porissa toimii kaksi maahanmuuttajien omaa järjestöä: Satakunnan Monikulttuuriyhdistys ja Porin Interseura. Kansainvälisiä ystävyysseuroja ja -yhdistyksiä on 20. Myös mm. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Satakunnan piirillä, Satakunnan Martoilla, SPR:n Porin osastolla, Satakunnan SALPA ry:llä, SDNL:n Satakunnan piirijärjestöllä ja TSL:n Porin opintojärjestöllä on maahanmuuttajien kotoutumista edistävää toimintaa.

2.10.2. Tarjottavat palvelut

Satakunnan Monikulttuuriyhdistys järjestää jo kolmatta vuotta kolmitasoista suomen kielen opetusta.

MLL:n Satakunnan piiri järjestää neuvontaa esim. sosiaaliturva-asioissa, lastenkasvatuksessa ja parisuhdeongelmissa. Kansainvälisiä perheleirejä järjestetään keväisin ja syksyisin.

Satakunnan Monikulttuuriyhdistys tarjoaa keskustelevaa neuvontaa vaikeissa elämäntilanteissa, perhe- ja muissa kriiseissä myös venäjän kielellä.

Yhteiskuntaan sopeutumisen auttamiseksi Arkielämän taidot -kurssin järjestäisivät Satakunnan Martat ry ja Työväenopisto. Kurssin teemana olisi mm. kodinhoito, ruoanlaitto, käsityö, askartelu. Kurssit olisivat maksullisia.

SPR:n Porin osaston ystävätoiminnassa vapaaehtoiset käyvät säännöllisesti ystävän luona. Tapaamiset sovitaan etukäteen. Kuukausittain järjestetään ilta, jonka aiheet vaihtelevat rentoutumisesta tiedon jakamiseen. Osasto järjestää tarvittaessa myös tiettyyn aiheeseen enemmän painottuneet kurssit, esim. SALPA ry tarjoaa maahanmuuttajille ATK-kerhon, posliinimaalauskurssin sekä kuntoryhmätoiminnan.

2.10.3. Kehittämistavoitteet

Järjestöjen rooli kotouttamisessa

Maahanmuuttajien järjestöt ja yksittäiset maahanmuuttajat ovat valmiita toimimaan yhteistyössä viranomaisten kanssa. Maahanmuuttajia voidaan käyttää vapaaehtoistyöntekijöinä esimerkiksi tukihenkilötehtävissä sekä tiedotus- ja ohjaustoiminnassa. Heitä tulisi tarvittaessa myös palkata esimerkiksi tulkkaustehtäviin ja päivähoiton tehtäviin.

Monet kansalaisjärjestöt osallistuvat myös kotouttamistyöhön. Mm. Mannerheimin Lastensuojeluliitto tekee perhetyötä, jossa kohderyhminä ovat maahanmuuttajat ja heidän perheensä. Toiminnalla on erittäin suuri sosiaalista syrjäytymistä estävä merkitys. Erityisen suurta tarvetta on koettu tukihenkilötoiminnan järjestämiseen. SPR:n kanssa tulisi selvittää mahdollisuudet tukihenkilötoiminnan järjestämiseen. Tukihenkilötoimintaan voi tuki osallistua muitakin toimijoita, kuten esimerkiksi maahanmuuttajien omat yhteisöt. Myös erilaisten arkielämän taitojen kehittämisessä tulisi käyttää hyväksi kansalaisjärjestöjen osaamista.

2.11. Suvaitsevaisuuden edistäminen

2.11.1. Maahanmuuttajiin kohdistuvan syrjinnän ehkäiseminen

Maahanmuuttopolitiikka on ensimmäistä kertaa sisällytetty omalla otsikolla 13.4.1999 hyväksytyyn hallitusohjelmaan. Suomen aikaisempien hallitusten ohjelmissa ei ole ollut kohtaa maahanmuutto- ja pakolaispolitiikalle. Hallitusohjelma korostaa maahanmuuttajien kotoutumisen edistämistä, Suomen valmiutta auttaa pakolaisia kriisitilanteissa ja hyvien etnisten suhteiden edistämistä väestön keskuudessa. Syrjinnän vastaisiin toimenpiteisiin kiinnitetään aiempaa suurempaa huomiota sekä lainsäädännössä että viranomaisten toiminnassa. Kansainvälisellä tasolla Suomi osallistuu ihmisoikeuksien, sosiaalisten oikeuksien ja kulttuurioikeuksien edistämiseen ja turvaamiseen.

Ulkomaalaisten maahantuloa ja maassa oleskelua säätelevät sekä kansallinen lainsäädäntö että Suomen solmimat kansainväliset sopimukset, erityisesti ihmisoikeussopimukset. Suomi on ratifioinut mm. vuonna 1970 kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 37/1970). Euroopan unionin uusi perustuslaki, 1.5.1999 voimaan astunut Amsterdamin sopimus tulee vaikuttamaan jäsenmaiden kansalliseen toimintaan myös rasismiin, syrjintään ja etnisiin suhteisiin liittyvissä asioissa.

Mitä rasismi on

Vanhastaan rasismia voidaan katsoa perustuneen rodun käsitteeseen ja biologisoivaan periaatteeseen. Rotua on pidetty olemassa olevana ja merkityksellisenä biologisena kategoriana, jossa yksilöiden fyysiset ominaisuudet on yhdistetty psyykkisiin ominaisuuksiin. Rodun perusteella tapahtuva syrjintä ja rotujen eriarvoisuuden korostaminen on ollut hyväksytty ja luonnollinen yhteiskunnan "valtavirran normi".

Modernissa yhteiskunnassa avoin rasismi on pitkälti väistynyt ja tilalle on tullut rakenteelliseen ja ideologiseen tasoon kätkeytyvä moderni rasismi. Biologisten erojen asemasta korostetaan esimerkiksi kulttuurisia eroja. Syrjivien käytäntöjen oikeuttamista sinänsä ei-rasistisella ilmauksella on esimerkiksi se, että pakolaisvastaisuus perustellaan järkisyihin vedoten: pakolaiset tulevat kalliiksi Suomelle tai vievät suomalaisilta työpaikat.

Suhtautuminen maahanmuuttajiin

Ulkomaalaisten kanssa työskentelevät viranomaiset suhtautuvat maahanmuuttoon yhtäältä suomalaista kulttuuria rikastuttavana, toisaalta yleistä turvallisuutta ja yhteiskuntarauhaa uhkaavana tekijänä. Viranomaisten asenteita selvittäneen tutkimuksen mukaan asenteiden myönteisyys perustuu pitkälti kokemuksiin maahanmuuttajista asiakkaina ja työtovereina sekä siihen, kuinka paljon ja kuinka monipuolisia ulkomaalaiskontakteja viranomaisella on työssä ja työn ulkopuolella. Samansuuntaisia tuloksia on saatu muissakin Suomessa esiintyvän rasismin ja syrjinnän yleisyydestä tehdyissä tutkimuksissa.

Maahanmuuttajaryhmien ja suomalaisten välisten suhteiden kehittämisessä tulisi ensisijaisesti pyrkiä estämään molemminpuolisten stereotyyppien muodostumista. Syrjintä on opetettava, niinpä siitä voi myös oppia pois. Ensimmäinen askel on tunnustaa, että rasismia esiintyy yhteiskunnassamme ja meissä itsessämme. Ilman hiljaisen enemmistön yhteistyötä rasismia ei voisi olla olemassa.

2.11.2. Muu suvaitsevaisuutta edistävä toiminta

MLL jakaa koulu- ja päiväkotikäynneillä tietoa kehitysmaista ja niiden kulttuureista. MLL:n kansainvälisen projektin merkeissä vuodesta 1997 lähtien pidetään Kotimaani-keskusteluiltoja eri maista.

Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen ylläpitämä kansainvälinen toimintakeskus edistää suvaitsevaisuutta lisäämällä Porissa asuvien maahanmuuttajien ja suomalaisten välistä kanssakäymistä ja tarjoamalla mahdollisuuksia tutustua erilaisiin kulttuureihin.

Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen suvaitsevaisuutta edistävä toiminta - Pienten suvaitsevaisuus on iso askel tulevaisuuteen - on käynnistetty vuonna 1997 ALLIANSSI:n tukemana. Koulukäyntien yhteydessä lapset laulaen, tanssien ja leikkien tutustuvat eri kulttuureihin. Kouluvierailujen järjestämisessä yhteistyökumppanit ovat SDNL tai SPR. Koulutusvirasto tukee ja tarvittaessa koordinoi toimintaa.

Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen mielestä kielikoulutuksen lisäksi olisi hyvä järjestää psykososiaalista selviytymistä tukevia toimenpiteitä. Alkuinfokoulutuksen osana pyritään järjestämään tällaista suomalaiseen yhteiskuntaan sopeutumista edistävää ja maahanmuuttajien omia voimavaroja tukevaa koulutusta ja muuta toimintaa.

SDNL järjestää vuosittain Kansojen urheiluareena -ohjelman koulukäisille yhteistyössä Työväen urheiluliiton ja Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen kanssa.

2.12. Voimavarat

Maahanmuuttajien kotouttamistoimiin kukin kaupungin hallintokunta varaa vuosittain talousarvioissaan tarvittavat voimavarat. Alkuvaiheessa joudutaan järjestämään erillisiä palveluja täydentämään normaalipalvelujärjestelmää ja myöhemmässä vaiheessa kohdennettuja palveluja vastaamaan maahanmuuttajien erityiseen tarpeeseen.

Maahanmuuton alkuvaiheessa järjestettävä aikuisten kieli- ja muu maahanmuuttokoulutus rahoitetaan pääasiassa työvoimapoliittisena koulutuksena. Maahanmuuttajat joutuvat odottamaan pääsyä Porin Aikuiskoulutuskeskuksen järjestämälle kartoitusjaksolle ja kielikurssille jopa 1-1,5 vuotta. Tämä on liian pitkä aika odottaa kielitaidottomana.

Satakunnan Monikulttuuriyhdistys järjestää kolmitasoisia suomen kielen kursseja, jotka järjestetään vapaaehtoisin voimin. Myös alkuvaiheen jälkeen yhdistys tarjoaa maahanmuuttajille tukea ja koulutusta.

Maahanmuuttajajärjestöjen tukeminen kotouttamistyössä edellyttää taloudellista tukea järjestöille.

Resurssirengas on maahanmuuttajien kanssa työskentelevien tahojen yhteistyöverkosto, joka kokoontuu noin neljä kertaa vuodessa. Mukana on edustaja mm. Porin työvoimatoimistosta, Kelan Porin toimistosta, sosiaalivirastosta, Porin Aikuiskoulutuskeskuksesta, Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksestä, Porin Interseurasta, Punaisen ristin Satakunnan piiristä, Mannerheimin lastensuojeluliiton Satakunnan piiristä ja Porin poliisista.

Tapaamisissa keskustellaan ja tiedotetaan kunkin tahon ajankohtaisista maahanmuuttajiin liittyvistä asioista. Lisäksi pyritään ideoimaan, mitä maahanmuuttajatyössä voisi kehittää.

Kunnalle, joka on tehnyt sopimuksen Työvoima- ja elinkeinokeskuksen kanssa pakolaisten vastaanottamisesta, maksetaan valtion varoista laskennallista korvausta kotouttamista tukevan toiminnan järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin sekä suoritetaan todelliset toimeentulotuesta aiheutuvat kustannukset kolmelta vuodelta. Lisäksi korvataan tulkkipalvelun kustannukset, lastensuojelun palveluihin liittyvät kustannukset 18 ikävuoteen asti, pitkäaikaisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä aiheutuvat kustannukset ja muut erityiset kustannukset enintään kymmeneltä vuodelta.

Entisen Neuvostoliiton alueelta Suomeen muuttaneista henkilöistä aiheutuvat kotoutumistuki- tai toimeentulotukikustannukset voidaan korvata kunnalle puolelta vuodelta ja pitkäaikaisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä aiheutuvat kustannukset enintään viideltä vuodelta. Jos henkilö ei maahanmuuttoon liittyvän asemansa takia voi saada eläkettä tai muuta sosiaaliturvaetuutta, voidaan kunnalle korvata toimeentulon järjestämisestä aiheutuvat kustannukset enintään viideltä vuodelta.

3 KOTOUTTAMISOHJELMAN SEURANTA

Kotouttamisohjelmaa valmistellut työryhmä toimii myös ohjelman seurantaryhmänä. Kotouttamisohjelman seurantaraportti annetaan ohjelman valmistelussa mukana oleville tahoille ja hallintokunnille sekä Porin kaupunginhallitukselle kerran vuodessa.

LÄHDEAINEISTOA

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta (493/99)

Asetus maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta (511/99)

Valtioneuvoston päätös pakolaisista ja eräistä muista maahanmuuttajista sekä turvapaikanhakijoiden vastaanoton järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta (512/99)

Työministeriön ja Suomen Kuntaliiton kirje maahanmuuttajien kotouttamisesta ja vastaanoton kustannusten korvaamisesta 28.4.1999 (Dnro 923/61/99TM)